Universal Declaration of Human Rights - Kabiyé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, http://www.unicode.org/udhr.

KEDENGA KPEEKPE YOO EYO WALA TOM

KUBUUZUTU

Yee ditisaa se pomona eyaa se pewee kımaŋ wala esındaa ne pıkena wazaɣ poyo kɔyɔ, ditisaa dɔdɔ se peede ejadɛ yɔɔ tɪ-yɔɔ weʊ, toovonum ne lahezıye palıyna;

Đinaa se eyo wala təm kusin ne ti-yəə kudən palabına ne kiweekim təyi ne piceyiy eyaa. Mbo pacay se ejade eleyzi weto, eyaa wee pa-ti yəə, pəyəədoo yem faaa ne piwili se pali koñən taa, səəndo eetasiy-we kpao;

Yee wadɛ kewiyay ɛkandayıy ɛyʊ wala yɔɔ camıyɛ kɔyɔ, widiyi pııkay ɛyʊ ɛnʊ kɛnaʊ kıjɛyʊʊ se ɛkʊyı kewiyay ŋga kɔ-yɔɔ se kalakı-ı ñaŋ;

Powe camiye se pasina ajeya, akpeeti ne ala taabaliye doo tomiye deu ne puhuuna-ye;

Đinaa se ajeya kıgbendov ŋgbeye paytv takayay taa ke eyaa kpeekpe tası tisuu eyv wala ne ε-wazay pɔ-tɔm, ne pɔtɔ se abalaa ne halaa pewe kımaŋ wala ana a-esındaa; mbv labına ne paka ñvv se pekpeetiy samay sınav tvmıye yɔɔ ne pısa pewee pa-tı yɔɔ camıye;

Ajeya kıgbedvo ηgbeye taa ajeya tisaa se alakı ne eyaa kpeekpe ña eyo wala, ele powee se ηgbeye edo-ye nisi;

Yee eyaa tinge iwena limayziye k σ d σ mdiye ey σ wala ne ε -ti yoo we σ tom yoo koyo, pisan ne pala t σ miye ndi.

MBO AJEYA KIGBENDOO NGBEYE KEDIYZAY SOSOO TOM SE:

KEDENGA KPEEKPE YOO EYO WALA TOM tone tike ajeya wena kedenga kpeekpe yoo eyo wala tom we a-ñon taa yo a-limayziye; ne pisa aceyi a-ti, akuli ngbeye dine da-ajeya eyaa ne ajeya leena eyaa ese ne paña eyo wala ne ε -ti yoo weo tom.

Hoolay 1

Palʊlʊʊ ɛyaaa nɛ pa-tı yɔɔ wɛʊ kpaagbaa nɛ pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa. Palʊlʊʊ-wɛ nɛ pɔ-lɔŋ nɛ pa-mayzım; mbʊ yekina nɛ pɔsɔɔlı dama se pɛkɛ ɛyaa pa-tɪŋgɛ.

Hoolay 2

Paa εyʊ weyi, εkɛ kısɛm, kıkpɛdʊ, kʊhʊlʊm, ñımdʊ, kɛdɛyaɣ, paa εkɛ cɔɔcı ŋgʊ kı-taa tʊ, ɛlaɣ sıınaa, εpızıɣ εtɔ se kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala wena pɔyɔɔdı a-tɔm cıellnɛ yɔ, akɛ dɔdɔ ε-ñına.

Mbʊ dɔdɔ paa eyʊ elına le, eke ejade ndı dıwe dı-tı yɔɔ yɔ, dıfeyı dı-tı yɔɔ yɔ dı-taa tʊ, yaa dı-poliitikii ke ŋgʊ, paapızıy pɔtɔ se eyʊ wala tɔm tʊne tıdatayna-ı.

Hoolay 3

Paa anı, ewena wade se eweena wezuu, ewee e-tı yoo ne ekandayı e-tı yoo.

Hoolay 4

Pıfeyı se nəəyo ewee yomiye taa; ele padaado-ı dədə koñəŋ. Pekizi yomiye təm.

Hoolay 5

Pıfeyı se pado nəəyo koñən, pekpengesi-i, yaa palabi-i mbo pidamona se pala eyo yə.

Hoolay 6

Paa anı, ewena wade se paa le, paya-ı se caa akele.

Hoolay 7

Eyaa kpeekpe we kımaŋ paytʊ ɛsındaa ne pɛwɛɛna wadɛ dɔdɔ se paytʊ ɛkandayı pɔ-yɔɔ kımaŋ. Yee palakı-wɛ nabʊyʊ nɛ pɪfɛyı deu, yaa pudɔŋ paytʊ nʊmaʊ ta, pɪwɛɛ dɔdɔ se pakandayı pɔ-yɔɔ kımaŋ.

Hoolay 8

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se pacay-ı tɔm yaa pomuluu-i faŋŋŋ wala wena paytʊ ha-ı yɔ a-nʊmaʊ taa, ewolo eheyi ɛjadɛ taa tɔm hʊyaa.

Hoolay 9

Paapızıy pakpa nəəyo fann padıy yaa pekezi-i teto.

Hoolay 10

Yee pakpa ε yo nəəyo se ε labı naboyo, ε w ε na wa $d\varepsilon$ se pahoo ε -təm fayıı n ε pana; ti $d\varepsilon$ y yaa tısıkı.

Hoolay 11

- 1. Eyo weyi pakpa-ı ne padahoda ε -təm yə, pəcənna-ı se ε dew ε ekı poyo; a-aseyde tınaa ne ε -yəə kandıyaa pasıngıy ε -wayı, pahoo ε -təm fayıı ε zı payto pəzoo yə, ne pana toovonum.
- 2. Paakpay eyʊ sənə dooo mbʊ ɛɛlaba nɛ pıdaafɛyı paytʊ taa yɔ, pʊ-yɔɔ; yee pʊ-wayı pʊkəma pılıı se ɛɛlabı mbʊ yɔ pıkɛ kıwɛɛkım, nɛ pʊpɔzʊʊ se pəhə ɛ-naŋgbaŋgʊʊ kɔyɔ, paytʊ kıbındʊ yɔɔ patɪŋgɪy.

Hoolay 12

Pifeyi deu se ey σ nooy σ ed σ ε -noo lel σ tom taa yem yem.

Hoolay 13

- 1. Paa anı, ewena wade se ewolo paa le, ecay dende e-liu wee yo paa ejade ndı le dı-taa.
- 2. Paa eyo weyi, ewena wade se ekoyi ejade ndi ewe di-taa yo, paa pike e-ñinde, ne pimay-i dooye le, episi.

Hoolay 14

- 1. Yee palı eyo nəəyo wayı doli faŋŋŋ, ewena wade se eñını koyoo dodoye. Etalı le, padaalə-ı.
- 2. Ele, yee toovonum, eweeki naboyo ne pañiniy-i se pakpa-i, efeyina wade se edo koyoo doli.

Hoolay 15

- 1. Paa eyo weyi, ewena waqe se eyaa ejaqe naqtye se e-te.
- 2. Pιfεyι se pekizina nɔɔyɔ se εdaayaa ε-εjadε se ε-tε yaa εdaa lεyzι tε.

Hoolay 16

- 1. Halıbiya ne abalıbıya, paa pε-tε le, palakı cɔɔcı ηgʊ, patalıγ pe-dede lɛ, pɛwɛna wadɛ se pawalı, pakpaγ halaa nɛ papısı dısı nɛ sı-tınaa. Pa-wala wɛ kımaŋ halıkpaγyɛ dede; abalʊ wɛna wadɛ se ekizi ε-halʊ nɛ εdɔɔnι-ι; halʊ ñɛwɛna wadɛ dɔdɔ se ekizi ε-walʊ nɛ εkʊι ε-yɔɔ.
- 2. Pelo ne evebu, petisiy se posooli dama ne poco palabi-we halikpayye sonzi. Pifeyi pakpa pa-taa nooyo ne don.
- 3. Mızay kena samay hoye; kewena waqe se samay ne kewiyay pakandayı kɔ-yɔɔ.

Hoolay 17

- 1. Eyo paa weyi, paa ewe e-deke, paa ewe lalaa hekodaa, ewena wade se eweena ñim.
- 2. Pifeyi deu se peley nooy σ ε - \tilde{n} im fa $\eta\eta\eta$.

Hoolay 18

Paa anı, ewena wade se elizi e-limayza faaa, etin eso tom nomao ngo esoolaa yo. Po-toboo se wade dine diyekina ne eyo pizi eyele eso tom nomao nakoyo ne etin leeko, epizi ewili eso tom nomao ngo etingiy-ko yo ko-tom lalaa faaa; paa ewe e-deke yaa ε ne lalaa, epiziy ela po-tomiye.

Hoolay 19

Paa eyʊ weyi, ɛwɛna wadɛ se eyɔɔdı faaa ndʊ ɛmayzıy yɔ; pʊ-tɔbʊʊ se sɔɔndʊ ɛdaakpa eyʊ nɔɔyʊ se ɛɛyɔɔdı natʊyʊ nɛ palabı-ı nabʊyʊ. Pʊ-tɔbʊʊ dɔdɔ se eyʊ wɛna wadɛ se ɛkɛdı lalaa ndʊ ɛsɪma, ɛnaa yaa ɛnɪwa yɔ.

Hoolay 20

- 1. Paa anı, ewena wade se ewolo kediyzay ne eweena ngbeye.
- 2. Pıfeyı se pakpa nəəyv ne don se esvv ngbeye nadıye taa.

Hoolay 21

- 1. Paa ε yo weyi, ε wena wad ε se ε do ε -nɔɔ ε - ε jad ε dokoo tomiy ε tom taa. Emaymay ε piziy ε la limayza yaa ε tiŋna samay lizi ε yaa mba se pɔdɔki ε jad ε yɔ pɔ-yɔɔ.
- 2. Paa anı, ewena wade se ela kewiyay tomiye nadiye.
- 3. Samay səəlim kena kewiyay don tigide. Takayısı dozoo panayna samay səəlim mbo.

Hoolay 22

Paa eyʊ weyi, ewena wade se samaɣ ekandayı e-yɔɔ. Kandayʊʊ mbʊ piyekina ne eyʊ wee e-tı yɔɔ, ehezı ñım ne esekuliye pa-ñınʊʊ nʊmaʊ taa.

Hoolay 23

- 1. Paa anı, ewena wade se ehiy tomiye, tomiye ndi esoolaa yo, elabi-di ne mulum edaawee.
- 2. Eyaa kpeekpe wena wade se, palakı tomiye kodomdiye koyo, peheyi-we kiman, mulum edaawee.
- 3. Eyo weui elakı tomiye yə, pomonaa se peheyi-i camiye, pitali ε ne ε -mizay ne padaala koñə η samay taa.
- 4. Paa anı, ε wena wade se ε ne lalaa pad σ $\eta gb\varepsilon y\varepsilon$; ε - $\eta gb\varepsilon y\varepsilon$ ε kp ε ndı a ηgba ι eena yoo, a ηgba ana aw ε e do η ne akandayı ε -yoo.

Hoolay 24

Paa anı, ewena wade se ehezi ne ecalasi e-ese, padaakili-i nazoo tomiye taa; ewena wade dodo se paa pinay ŋga, paha-i fenay kodomay, ehezi ne pete peheyi-i ke-liidiya.

Hoolay 25

- 1. Paa anı, εwena wade se eweena ñım ne pıwazı ε ne ε-ñımba pe-wezuu cayʊ taa; εzı tɔɔnay, tɔɔla, dʊzʊyɛ ne kɔ yɔ. Ewena wade se elakı kʊñɔŋ, pıwıy-ı, elabi ejam, εpιsı edane yaa leluu, εkpadayaa, pala nabʊyʊ ne pasına-ı.
- 2. Asən ne piya pomonaa se pasına pıŋŋŋ.

Hoolay 26

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se pokuli ε-ɛsɛ. Pıdamʊna se pɛhɛyı kɔɔnɔɔ sukuli yɔɔ. Pıkɛna paa anı kıjɛyʊʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛytʊ nɛ tʊma kpasʊʊ sukuli pɔtɔyı. Pʊpɔzʊʊ dɔdɔ se patʊlı sukuli kıtɛzʊʊ nɔnɔsı paa anı.
- 2. Eyʊ woki sukuli se ɛ-ɛsɛ ikuli, pıwazı-ı e-wezuu cayʊ taa, pısına-ı nɛ ɛña ɛyʊ wala. Kısıyna ɛyaa nɛ panıyna dama, pekpeyu dama pa-kıwɛɛkım, padʊʊ ŋgbɛyɛ. Kısıyna dɔdɔ ajɛya kıgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ tʊma wena añınıy laŋhɛzıyɛ yɔ.
- 3. Piya ñımba wena waqe se palızı sukuli ngo pəsəəla se pepiya iwobi-ko yə.

Hoolay 27

- 1. Paa anı, ewena wade se edo noo faaa e-ejade sonzi tom taa ne mbo piliy pi-taa yo, piwazi-i.
- 2. Paa ani ewena wade se ekandayi mbo elaba ne e-hide see yo po-yoo.

Hoolay 28

Paa anı, ewena wade se eñay pana ne yedeyedeto edaawe ejade yoo, ezi poyoodoo kedenga kpeekpe yoo eyo wala tom takayay taa yo.

Hoolay 29

- 1. Paa anı, etili esii se ewe samay nga ka-taa feee ne pikediyna-i yɔ, etɔɔ-ke kimiye.
- 2. Paa εyʊ weyi, ediyzina se ε-wala ñınʊʊ nʊmaʊ nɛ ε-tı yɔɔ wɛʊ leleŋ nıʊ pa-taa lɛ, kamay wɛɛ; pıfɛyı se εcɛzı-kɛ; paytʊ dʊna-kɛ. Mbʊ yekina nɛ εyaa ñaŋ dama wala; mbʊ hayna mʊmaʊ dɔdɔ se demookrasii samay taa εyaa ınıına dama.
- 3. Eyo nəəyo eepiziy etə se eñan wala ana ne podədə ezi ajeya kigbendoo ngbeye səəloo yə.

Hoolay 30

Kedenga kpeekpe yoo eyo wala tom tone, tı-taa to kpayı kpayı. Eyo nooyo feyı eton se hooloo kone, yaa ngo yo, kotonna se padaaña wala naaye ejade dine,yaa ndı yo dı-taa.